

Boris Koprivnikar
Ministrstvo za javno upravo
Tržaška cesta 21
1000 Ljubljana

Anton Peršak
Ministrstvo za kulturo
Maistrova 10
1000 Ljubljana

Mateja Vraničar Erman
Ministrstvo za finance
Župančičeva 3
1000 Ljubljana

v Ljubljani, 7. marca 2017

ZADEVA: Predlog za prepoved državnih pomoči za občinske “medije”

Spoštovani!

Vlado oziroma pristojna ministrstva pozivamo, da nemudoma odpravijo nedovoljene in netransparentne prakse financiranja oziroma nedovoljeno državno pomoč, ki jo občine namenjajo občinskim “medijem”. Gre namreč za prakse finančnih pomoči “medijem”, ki nikakor niso v skladu s pravili podeljevanja državne pomoči. Namesto nedovoljene državne pomoči, ki jo občine že leta na napregleden in diskriminatoren način namenjajo za izdajanje občinskih “medijev”, naj se sredstva vložijo v poseben medijski sklad, ki bo v skladu z definiranim javnim interesom namenjen zadovoljevanju komunikacijskih potreb občanov in občank prek profesionalnega novinarstva.

Na vse večji problem občinskih “medijev” in nekontrolirane porabe javnih sredstev oziroma nedovoljene državne pomoči je opozorila Strokovna komisija za pripravo izhodišč medijske strategije v dokumentu junija 2016. Na pereče stanje zaradi občinskih “medijev” opozarjajo prebivalci v številnih občinah in mnogo izdajateljev. Tudi Društvo novinarjev Slovenije dobiva veliko pritožb, v katerih tako uredniki občinskih glasil kot občani opozarjajo na nesprejemljive prakse vodenja glasil, posege v uredniško avtonomijo kot tudi onemogočanje objave v glasilih, ki se financirajo z javnim denarjem. Občinska glasila so bila osrednja tema zadnje javne debate, ki jo je društvo na temo pritiskov na novinarje v lokalnem okolju organiziralo v Kopru (1. 2. 2017).

Občinski "mediji" predstavljajo nelojalno konkurenco gospodarski panogi medijskega založništva in niso v javnem interesu, kot je zapisan v Zakonu o medijih (ZMed). Prav tako so v neskladju s pravili podeljevanja državnih pomoči, kot jih opredeljuje Evropska komisija in slovensko Ministrstvo za finance:

Državne pomoči predstavljajo javna sredstva proračuna države, lokalnih skupnosti, javnih skladov idr. javnih organov, ki so selektivno dodeljene subjektom, ki opravljajo gospodarsko dejavnost. S tem se jim daje konkurenčno prednost, ki je pod normalnimi tržnimi pogoji ne bi dosegli, ker takšno dodeljevanje javnih sredstev - državnih pomoči posega v prosto delovanje trga, so državne pomoči po pravilih EU v splošnem prepovedane in se lahko dodelijo le izjemoma, ob strogem upoštevanju pravil o dodeljevanju državnih pomoči.

Da je temu tako, kaže tudi vsakoletni javni razpis za sofinanciranje medijskih projektov v skladu z Zakonom o medijih, ki je kot Državna pomoč SA.45797 (2016/N) odobrena s strani Evropske komisije. http://www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/dr%C5%BEavne_pomo%C4%8Di/mnenja_skupinske_izjeme_DP/SA45797_2016_N_podalisanjeMKmediji.pdf

Občinski "mediji" pa brez nadzora nad porabo javnih sredstev, brez razpisov in odobritve Evropske komisije posegajo na založniški trg. Pojavlja se še nova oblika nelojalne konkurence in neskladja z zakonom o lokalni samoupravi, saj javna občinska podjetja vstopajo v lastništva medije.

Računsko sodišče je 21. 12. 2015 o tem podalo izčrpno mnenje¹. Računsko sodišče izvaja (nekateri pa je že izvedlo) revizije pravilnosti in smotrnosti poslovanja v delu, ki se nanaša na izdajanje občinskih glasil in objave v medijih v šestih občinah (Občina Žiri, Občina Trbovlje, Občina Laško, Občina Cerklje ob Krki, Občina Trzin in Občina Sevnica), in sicer v letih 2013 in 2014. Zaključilo je tri postopke² in pri vseh našlo nepravilnosti.

Žal brez odziva pristojnih ministrstev.

1 [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/V/KDC630F12458FE0A4C1257F220050EF90/\\$file/Mnenje%20o%20JV_Kapitalske-nalozbe-javnih-podjetij.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/V/KDC630F12458FE0A4C1257F220050EF90/$file/Mnenje%20o%20JV_Kapitalske-nalozbe-javnih-podjetij.pdf)

2 Poslovanje Občine Žiri v delu, ki se nanaša na izdajanje občinskih glasil in objave v medijih v letih 2013 in 2014 <http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/KFD0E8D3BA8D540F5C1257E2D004887F7>

Poslovanje Občine Laško v delu, ki se nanaša na izdajanje občinskih glasil in objave v medijih v letih 2013 in 2014 <http://www.rs-rs.si/RSRS/rsrs.nsf/I/K5A8D290ED19C86F2C1257E2D0047BB6E>

Poslovanje Občine Trbovlje v delu, ki se nanaša na izdajanje občinskih glasil in objave v medijih v letih 2013 in 2014 <http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/1152EE28FEB7E561C1257E2D0049AB92>

Obrazložitev

Ministrstvo za kulturo je začelo občinske »medije« v razvid medijev vpisovati konec leta 2009, potem ko so nekateri med njimi začeli bistveno presegati naloge občin, da omogočijo dostop do informacij javnega značaja oziroma zagotavljajo obveščenost javnosti o svojem delovanju. Pojavil se je tudi problem regulacije teh »kvazimedijev«, saj jih določila ZMed brez vpisa v razvid medijev niso zavezovala. Ministrstvo je imelo možnost, da bi vsebinsko napolnilo sicer **pomanjkljivo definicijo medija iz 2. člena Zakona o medijih, ki v 3. odstavku 2. člena jasno določa, da:**

3) Mediji niso bilteni, katalogi ali drugi nosilci objavljanja informacij, ki so namenjeni izključno oglaševanju, poslovnemu komuniciranju, izobraževalnemu procesu ali notranjemu delu gospodarskih družb, zavodov in ustanov, društev, političnih strank, cerkvenih in drugih organizacij, šolska glasila, Uradni list Republike Slovenije, uradna glasila lokalnih skupnosti in druge uradne objave, plakati, letaki, prospekti in transparenti, ter video strani brez žive slike (neplačana obvestila), razen če je s tem zakonom določeno drugače.

Lahko bi se odločilo, da občinskih medijev ne bi vpisalo v razvid medijev, saj glasila lokalnih skupnosti niso izpolnjevala številnih zahtev Zmed (2006). S tem bi opozorilo tudi ostala pristojna ministrstva, da občine z občinskimi "mediji" presegajo naloge, ki so jim bile naložene v Zakonu o lokalni samoupravi ter posegajo na področje izdajanja medijev, za kar niso bile ustanovljene. Danes je v razvid vpisanih že več kot 140 občinskih »medijev«.

Zakon o medijih v 4. členu jasno določa, kaj je **javni interes** na področju medijev in natančno določa **pogoje za financiranje programskih vsebin medijev z javnimi sredstvi. Občine, nekatere so ustanovile tudi posebna podjetja**, pa povsem v interesu občinskih vodstev z javnimi sredstvi izdajajo svoje "medije" mimo teh določil.

Občinski mediji **večinoma ne izpolnjujejo 6. člena zakona o medijih**, ki pravi:

Dejavnost medijev temelji na svobodi izražanja, nedotakljivosti in varstvu človekove osebnosti in dostojanstva, na svobodnem pretoku informacij in odprtosti medijev za različna mnenja, prepričanja in za raznolike vsebine, na avtonomnosti urednikov, novinarjev in drugih avtorjev pri ustvarjanju programskih vsebin v skladu s programskimi zasnovami in profesionalnimi kodeksi, ter na osebni odgovornosti novinarjev oziroma drugih avtorjev prispevkov in urednikov za posledice njihovega dela.

Občinski mediji so pod neposrednim vplivom občinskih oblasti, zakon o medijih zanje ne predvideva upravljalnih mehanizmov, ki bi po analogiji upravljanja javnih medijev zagotavljali nadzor in transparentnost upravljanja. Uveljavljanje avtonomije urednikov, novinarjev in drugih avtorjev je močno oteženo, aktualni župani uveljavljajo svojo moč in vpliv, vprašljivo je spoštovanje novinarskega profesionalnega in etičnega kodeksa, obstajajo tudi primeri, ko netijo nestrpnost in sovraštvo. Kršitve

je na primeru koprskega portala ekoper.si ugotavljala celo Varuhinja človekovih pravic.

Društvo novinarjev Slovenije skoraj tedensko prejema vprašanja glede občinskih glasil, nanj se obračajo tako uredniki glasil, nevladne organizacije kot tudi predstavniki občin. V zadnjem času je bila javnost opozorjena na probleme glasila občine Ribnica Rešeto, kjer je predstavnik občine za odnose z javnostmi v nasprotju z odločitvijo odgovorne urednice preprečil objavo kritičnega pisma občanke, zaradi česar je odgovorna urednica odstopila. Župan občine Šentilj naj bi po besedah odgovorne urednice glasila podpis naročilnice za plačilo stroškov izdajanja glasila in celo izid glasila pogojeval s svojim vplivom na vsebino. Na društvo se je obrnila nevladna organizacija z Bleda, kritična do občinske oblasti, ki trdi, da svojega mnenja ne more objaviti v občinskem glasilu. Odgovorna urednica te navedbe zanika. Novinarsko častno razsodišče je [v primeru KS Škofije proti odgovornemu uredniku Sebastjanu Jeretiču](#) (ekoper) ugotovilo, da je v prispevku, ki je bil predmet pritožbe, šlo za politično propagando. Vsaj v dveh primerih je župan preko občinskega portala ekoper obračunaval z novinarji drugih medijev. Vse naštetu kaže na resne težave urednikov občinskih glasil pri uveljavljanju uredniške avtonomije in potrjuje naša opažanja, da občine glasila zlorabljajo. V številnih primerih občinska glasila urejajo kar uslužbenci občin brez novinarskih in uredniških znanj, ki so zaradi svoje dvojne funkcije v konfliktu interesov.

Da gre za nedovoljene in netransparentne prakse financiranja oziroma nedovoljeno državno pomoč in da občinski "mediji" niso mediji v skladu z ZMed, dokazuje tudi nezmožnost ukrepanja medijskega inšpektorja, ker Republika Slovenija in samoupravne lokalne skupnosti (občine) ne odgovarjajo za prekrške oziroma je pravna oseba kot izdajatelj medija izključena iz odgovornosti za prekršek (določilo 1. Odstavka 13. Člena Zakona o prekrških - ZP-1-UPB4, Uradni list RS št. 3/2007).

Občine na področje medijske dejavnosti posegajo še z drugimi nestransparentnimi vlaganji, ko podeljujejo subvencije za medijske projekte, zakupujejo prostor v medijih (ne za javne objave ...), nastopajo kot medijski sponzorji. Mestna občina Koper pa se je prek svojega komunalnega podjetja Marjetica podala tudi v nakupe medijskega podjetja Primorske novice, kar je problematiziralo tudi Računsko sodišče RS.

Konec leta 2015 je zapisalo: Občinska javna podjetja bi morala zgolj slediti namenu, za katerega so ustanovljena, »ne bi pa smela ustanavljati hčerinskih družb, kar se dogaja v zadnjem obdobju, ali pa celo pridobivati kapitalskih naložb za izvajanje tržnih dejavnosti«. Računsko sodišče je po besedah predsednika Tomaža Vesela »zavzelo povsem jasno mnenje, da je tovrstno ukvarjanje z gospodarsko dejavnostjo prek nakupa kapitalskih deležev KZ Vinakoper in Primorskih novic neprimerno, nedopustno in nima pravne podlage v trenutno veljavni zakonodaji«.

Do zdaj ukrepov, ki bi tako nedopustno ravnanje postavilo v pravni okvir, vlada in pristojna ministrstva niso sprejela. Zato že prihaja do novih anomalij. Podoben je tako tudi poskus nekaterih pomurskih občin za nakup radia Murski val prek pomurskega javnega podjetja za ravnanje z odpadki Cerop, kar je v nasprotju z njihovim namenom, o čemer govori citirano stališče Računskega sodišča RS.

Nedopustne državne pomoči reševati sistemsko

Strokovna komisija za pripravo izhodišč medijske strategije je v dokumentu iz junija 2016

http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Fotogalerija/2016/junij/MED-STRAT_Strategija5-2_26.5.2016-L.pdf zapisala

med drugim zapisala:

»Izdajatelji občinskih »medijev«, vpisani v *Razvid medijev*

Krajevne skupnosti	4
Četrtno skupnosti (vse del Mestne občine Ljubljana)	7
Mestni sveti	2
Mestne občine	2
Občinski sveti	4
Občine	118
<hr/>	
Skupaj enot lokalne samouprave	137
Zavodi, javni zavodi, zasebniki in zasebna podjetja	10
<hr/>	
Skupaj izdajateljev občinskih »medijev« v <i>Razvidu medijev</i>	147
Kot delež vseh vpisov v <i>Razvid medijev</i>	8%
Število občinskih glasil v katalogu Skupnosti občin	70
Število občin v Sloveniji	212

Komisiji se zdi izjemno problematično, da je Ministrstvo za kulturo v preteklosti v Razvid medijev sploh vključilo občinske informacije oziroma publikacije. S tem jih je uvrstilo med medije, čeprav s tem pogloblja zmedo pri pojmih medij, novinar, odgovorni urednik, avtonomija uredništva. Ti v celoti javno financirani »mediji«, v katerih so novinarji in odgovorni uredniki običajno občinski uslužbenci iz služb za odnose z javnostjo, so v nekaterih okoljih tudi neposredna konkurenca profesionalnim medijem, objavljajo oglase in so v gospodinjstva distribuirana brezplačno.

Na te probleme so opozarjali tudi udeleženci javnih razprav in njihovo mnenje je bilo, da občinski »mediji« niso v javnem interesu. Hkrati so poudarjali, da je na lokalni ravni veliko premalo kakovostnih lokalnih informacij, na temeljnih ravneh lokalne samouprave, tako v občinah kot krajevnih skupnosti v večjih občinah, jih ponekod sploh ni. Torej se po eni strani troši javni denar za

občinsko »informiranje«, občani ali krajan pa po drugi strani pogrešajo kakovostno lokalno informacijo.

Tako stanje je potrebno odpraviti iz več razlogov: gre za popolnoma netransparentno porabo javnega denarja; za veliko tveganje korupcije in zlorab javnega denarja za volilne kampanje; za zaviranje razvoja iniciativ za ustanavljanje novih profesionalnih neprofitnih medijev; za nelojalno konkurenco občinskih »medijev«, ki jih pripravljajo javni uslužbenci in s tem preprečujejo zaposlovanje mladih novinarjev; za neenakopravno in neprofesionalno obveščanje državljanov.

Kako resen je položaj, je med drugim ugotovila Transparency International Slovenia pri nadzoru lokalnih volitev 2014 <http://www.lokalne-volitve.si/kriticna-podrocja/obcinska-glasila/> in pokazala na več sistemskih pomanjkljivosti, ki vplivajo na potek in poštenost volilnih kampanj.

Rešitev nakopičenih problemov nikakor ni samo v spremembi zakona o medijih. Ministrstvo za kulturo ni dolžno in tudi ne more preverjati zakonitosti in upravičenosti porabe občinskih javnih sredstev za financiranje občinskih medijev. To spada v pristojnost drugih organov, kot na primer Računskega sodišča RS. Prav tako delovanje lokalnih samoupravnih skupnosti urejajo predpisi, ki spadajo pod pristojnost ministrstva za javno upravo in ministrstva za notranje zadeve. Slednje je pristojno tudi v primeru kršitev volilne in referendumске zakonodaje.

Z novo definicijo medijev lahko sicer dosežemo, da občinska glasila ne bodo več mediji, problemi pa bodo ostali, zato je tudi to področje, kjer je nujen sistemski pristop celovite ureditve s sodelovanjem različnih ministrstev in javnih agencij, ne samo ministrstva za kulturo.

Tako pa je v 2016 področje občinskih glasil popolnoma netransparentno. Koliko občine sploh stane njihova izdajateljska vnema? Koliko oglasnih prihodkov dobijo s svojimi glasili? Iz dokumentov, v katerih bi to moralo biti razvidno (v pojasnilih k letnim izkazom oziroma v letnih poslovnih poročilih občin), namreč tega ni. Že med petimi največjimi občinami v državi ni nobene sistematičnosti, kar se tiče finančnega poslovanja občinskih glasil.«

Obseg nedovoljene državne pomoči

Koliko nedovoljene državne pomoči je bilo od leta 2009 do danes s strani lokalnih skupnosti namenjenih »medijem«, je težko natančno ugotoviti. Vendar iz primera ene občine, ki ga bomo navedli, kaže, da je obseg verjetno večji, kot znaša dovoljena podpora medijskim projektom skozi letne razpise Ministrstva za kulturo iz medijskega sklada. Od leta 2002 do 2016 je bilo iz medijskega sklada projektom razdeljenih okoli 36,5 milijonov evrov.

Mestna občina Koper je junija 2009 sprejela odlok o izdajanju javnega glasila MOK (v prilogi) in za izdajanje ustanovila »gospodarsko družbo za opravljanje dejavnosti izdajanja občinskega glasila in medijev Multimedijски center Vizija d.o.o.«. Od leta 2010 do leta 2016 je tej družbi za namen izdajanja občinskih »medijev« **nakazala skoraj milijon evrov.** V to niso všteti stroški vsaj 4 javnih uslužbencev, ki v kabinetu župana opravljajo delovne naloge na področju odnosov z javnostmi in so avtorji prispevkov v občinskih »medijih«, prav tako ni plačila svetovalca župana, ki je hkrati odgovorni urednik portala ekoper.si. Ob drugih stroških, ki so netransparentno skriti v letnih poročilih, je samo MOK po oceni poznavalcev³ za izdajanje občinskih »medijev« v šestih letih porabila 2 milijona evrov nedovoljene državne pomoči. To pomeni, da je ena občina za svoje »medije«, ki pomenijo direktno neloyalno konkurenco profesionalnim medijem, namenila 10 odstotkov vsega denarja, ki ga je v skladu s predpisi država namenila medijskim projektom v 10 letih.

Od Ministrstva za finance, Ministrstva za kulturo in Ministrstva za javno upravo pričakujemo takojšnje ukrepanje, ukinitve nedovoljene državne pomoči za občinske »medije« in uskladitev področne zakonodaje, ki bo onemogočala našete anomalije.

Petra Lesjak Tušek, **Društvo novinarjev Slovenije**

Alenka Potočnik, **Sindikato novinarjev Slovenije**

Vid Doria, **Transparency International Slovenia**

Anica Šrot Aužner, **Novi tednik & Radio Celje**

Rok Hladnik, **Primorske novice**

Uroš Hakl, **Vestnik**

Drago Slameršak, **Štajerski tednik**

Marjana Čančar, **Dolenjski list**

Barbara Verdnik

Sandra Bašić Hrvatin

V vednost:

dr. Miro Cerar, **Vlada RS**

Bernarda Suša, **Sektor za spremljanje državnih pomoči**

Tomaž Vesel, **Računsko sodišče RS**

³ <https://vezjak.com/2016/12/05/eugenija-carl-laze-krade-in-bolhe-je-portal-ekoper-in-napadi-na-novinarje/>